

بررسی رابطه هسته کنترل با محیط خانواده

طاهره اقلیدس

به منظور بررسی ارتباط بین هسته کنترل فرزندان و محیط خانوادگی آنان، نمونه‌ای مشتمل بر ۳۱۸ نفر از دانش‌آموزان دختر دبیرستانهای چهارگانه شهر شیراز به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای برگزیده شدند. اطلاعات مورد نیاز از طریق تکمیل مقیاس هسته کنترل درونی - بیرونی راتر (۱۹۶۶) و پرسشنامه محیط خانوادگی نقاشیان (۱۳۵۸) که بر مبنای پرسشنامه شیفر (۱۹۶۵) تهیه شده بود، توسط آزمودنی‌ها بدست آمد.

بر اساس تحقیقات پیشین پیرامون سابقه شکل‌گیری هسته کنترل، فرض شد که:

۱. هسته کنترل فرزندان در محیط‌های خانوادگی گرم، درونی‌تر از فرزندان محیط‌های سرد خانوادگی می‌باشد.

۲. در محیط‌های خانوادگی با کنترل کم، هسته کنترل درونی و در محیط‌های خانوادگی با کنترل زیاد، هسته کنترل بیرونی در فرزندان شکل می‌گیرد.

۳. تعامل محبت و کنترل در شکل‌گیری هسته کنترل فرزندان مؤثر است.

جهت بررسی فرضیه‌های فوق از روش تحلیل واریانس دو طرفه استفاده شد. از آنجا که پرسشنامه محیط خانواده حاوی دو بعد، آزادی - کنترل، گرمی - سردی (محبت) می‌باشد، با توجه به میانگین نمرات در هر بعد، آزمودنی‌ها در چهار محیط خانوادگی:

۱. کنترل کم - محبت زیاد ۲. کنترل زیاد - محبت زیاد ۳. کنترل کم - محبت کم ۴. کنترل زیاد - محبت کم، جای گرفتند که پس از بررسی نمرات هسته کنترل ایشان در هر محیط خانوادگی، نتایج نشان داد که هسته کنترل دختران در محیط‌های کنترل زیاد - محبت زیاد (محیط دوم) از همه درونی‌تر و پس از آن محیط دارای کنترل کم - محبت زیاد (محیط اول) نمرات نزدیک به میانگین را کسب نمودند. نتایج حاصل از آزمون توکی نیز بیانگر آن بود که دومین محیط تربیتی (کنترل زیاد - محبت زیاد) به طور معنی‌داری از سایر محیط‌های خانواده متفاوت است.

یافته‌های تحقیق حاضر حاکی از آن است که وجود محیط‌های گرم و تأییدکننده خانواده، هسته کنترل فرزندان را به سمت عوامل درونی تقویت سوق می‌دهد، خواه این محیط‌ها در شرایط کنترل کم یا زیاد باشند که این امر مؤید فرضیه اول تحقیق می‌باشد. اما عامل

کنترل به تنهایی نقش مؤثری در شکل‌گیری هسته کنترل فرزندان ندارد، بلکه کنترل فرزندان به همراه روابط گرم و محبت‌آمیز والدین می‌تواند مؤثر باشد. از این رو یافته‌های تحقیق در جهت رد فرضیه دوم و تأیید فرضیه سوم قرار گرفتند.